

Hikmet Boyutuyla İnfak/Zekât/Sadaka

"İnfâk, zenginliğin değil, mü'minliğin temel özelliklerinden sayılır. Nifâk ile infâk aynı kökten gelir. Bunun en temel mesajı, nifaktan kurtulmak için, infâk etmek kaçınılmazdır."

Dinimize göre malın/variyetin asıl sahibi Yüce Allah'tır. Mülkün gerçek sahibi O'dur. O, mülkünde dilediği tasarrufa sahiptir. O, dilediğine çok verir, dilediğine ölçülü verir. Bu konuda da O, sorgulanamaz. Zira O'nun, kullarından kimine az kimine çok vermesi, imtihanın gereğidir. Hikmetinin gereği O kimini zengin kılar, kimini fakir. Zengini fakirle sınar.

"Doğrusu zengin eden de varlıklı kılan/kanaat sahibi eden de O'dur."¹, "De ki: 'Ey mülkün sahibi olan Allah'ım! Mülkü dilediğine verirsın; dilediğinden çekip alırsın; dilediğini aziz kılar, dilediğini alçaltırsın; iyilik elindedir. Doğrusu Sen, her şeye Kadir'sin."²

Yüce Yaratıcı isteseydi, herkesi eşit varyet sahibi yapardı. Bu durumda kimse kimseye muhtaç olmaz, insanlar birbirlerinin işini yapmaz, herkes kendi imkânlarıyla işlerini görmeye çalışırdı ki, bu şekilde hayatın sürmesi imkânsız olurdu. Zira herkes yüksek işleri görmek ister, küçük ve basit, hatta ayak işleri olarak görülen görevleri hiç kimse yapmak istemezdi. Hâlbuki insanların farklı seviyelerde yaratılmış olması, tüm işleri yapan kimselerin olmasını ve insanların birbirine muhtaç bir şekilde hayatın devamını sağlamıştır.

"Rabbinin rahmetini onlar mı taksim edip paylaşıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında Biz taksim ettik; birbirlerine iş gördürmeleri için kimini kimine derecelerle üstün kıldık; Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri şeylerden daha iyidir."³

Yüce Rabbimiz, varyet sınavında malın tekkelleşmesini, yalnızca zenginler elinde dolaşıp duran bir devlet olmasını istememiş; ondan bütün kullarının nasiplenmesini istemiştir: *"Ta ki, mal içinizdeki zenginler arasında elden ele dolaşan bir devlet olmasın."⁴*

Kur'ân-ı Kerim'de varyet sahiplerinin, sahip olduklarından diğer kardeşlerini de faydalandırmalarıyla ilgili olarak pek çok kavram kullanılmıştır. Bu kavramlardan her biri bu yardımlaşmanın farklı şekil ve çeşitlerine işaret eder. Bu kavramların her birinde derin mânâlar vardır. Bu

kavramlardan en kapsamlısı infâktır. İnfâk, sadaka, hayır, hasene, zekât, karz gibi diğer kavramları da içine alan en kapsamlı kavramdır. Şimdi bu kavramlardaki bazı inceliklere dikkat çekelim:

Variyetin Asıl Sahibi Yüce Allah (c.c.)

İnfâk, zenginliğin değil, mü'minliğin temel özelliklerinden sayılır. Nifâk ile infâk aynı kökten gelir. Bunun en temel mesajı, nifaktan kurtulmak için, infâk etmek kaçınılmazdır. İnfâk sahibi, iki dünyaya göre yaşar. Nifak sahibinin ise dünyası tektir. İnfâk etmekle mü'min, varyetin asıl sahibinin Yüce Yaratıcı olduğunu ve malla sınındığını itiraf etmektedir.

Sadaka, bir sadâkat göstergesidir. Kulun Yüce Allah'a bağlı olduğunun, sahip olduğu şeylerin asıl sahibinin Yüce Yaratıcı olduğunun ve O'nun malını O'nun kullarına vermenin bir kulluk borcu, O'na sadâkat göstergesi olduğunun isbâtıdır. Yine sadaka, kulun mü'min kardeşlerine sadâkatinin, onları sevdiğinin bir göstergesidir. Sadaka, kazancın filtresi, servetin budanması, dünya ve âhiret yatırımdır.

Hayır, Kur'ân'da mal için hayır kelimesi kullanılmıştır. Çünkü mal, hayra vesîle olmalıdır. İnsan, malı şerde kullanırsa onu asıl amacından saptırması olacaktır. Mü'min, her işi hayır olan, hep hayırlarda koşturan ve yarışan hayır adamıdır.

Zekât, temizleyen, arındıran demektir. O, malı şâibelerden temizler. Mal sahibini, bencillikten ve cimrilikten arındırır. Kendisine zekât verilen fakiri de kıskançlık ve varyet sahiplerine düşmanlık beslemekten temizler.

Zekât, sadaka artırır, bereketlendirir. İnsan onurunu, ahlâkî değerleri artırır, geliştirir, malın alım gücünü artırarak onu bereketlendirir. *"Mal-larının bir kısmını, kendilerini temizleyip antacak sadaka olarak al, onlara duâ et; senin duân onlar için bir güvendir. Allah işitir ve bilir."⁵*

"Allah fâizi eksiltir, sadakaları bereketlendirir."⁶

"İnsanların malları içinde artsın diye verdiğiniz her hangi bir fâiz Allah katında artmaz; fakat

Allah'ın rızasını dileyerek verdiğiniz herhangi bir sadaka böyle değildir. İşte onlar sevaplarını kat kat artıranlardır.”⁷

Kur'an'daki onlarca âyette zekât, namazla birlikte anılır. Namaz ile zekât arasında sıkı bir ilgi vardır. Biri bedenî ibadettir, diğeri mâlî ibadettir. Her ikisi de birbirini tamamlayan ibadetlerdir. Zekât da namaz gibi ibadet rûhuyla yapılmalıdır ve her iki ibadet de sahiplerine büyük sevap kazandırır. Namaz gibi, zekât ibadetinin de belirli zamanı, miktarı ve verilış tarzı vardır.

Mal Bizlere Emanettir

İnfâk, kişiye malın asıl sahibini hatırlatır. Buna göre sahip olunanların gerçek sahibi Yüce Allah'tır ve onlar kullarda emanettir. Dolayısıyla mal sahibi, sahip olduklarını asıl sahibin ölçülerini doğrultusunda kullanmalıdır. O'nun belirlediği ölçülere göre kazanıp harcamalıdır. Bu anlayış içerisinde olan bir kimse, "Mal benim değil mi, istediğim gibi kazanır, dilediğim yerde harcarım." diyemez. O malın kendisinde emanet olduğunu düşünür ve bir gün emanet sahibinin ondan hesap soracağını aklından çıkarmaz. O takdirde de çalıp çırpamaz, israf yapıp hoyratça tüketemez ve harcanması gereken yerlerde de cimrilik yapamaz.

İnfâk, dünyevîleşmeyi önler. Bugün infâksızlık, pek çok insanın âhireti yok sayarak dünyaya saplanıp kalmasına sebep olmaktadır. Oysa infâk, bir âhîret yatırımdır. Âhîret yatırımı ise en kalıcı ve en kazançlı yatırımdır. Çünkü onda bire yedi, bire yüz, bire yedi yüz, hatta daha fazla kazanma vardır. "Mallarını Allah yolunda sarf edenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfu geniştir, O her şeyi bilendir."⁸

İnfâk, mü'minler arasında kardeşlik bağlarını güçlendirir. Zengin fakire şefkat ve merhametle; fakirin de zengine minnet ve teşekkürle bakmasını sağlar. İnfâk, mala ve kişilere gelebilecek kazâ-belâ-âfetleri savar. Çünkü infâk, mal ve mal sahibi için mânevî sigorta mesâbesindedir. Nite-

kim bir hadiste şöyle buyurulmuştur: "Mallarınızı zekâtla koruma altına alınız, hastalarınızı sadakayla tedâvi ediniz, belâlara duâ ile hazırlanınız."⁹ Bu konuda kültürümüzde, "Az sadaka çok belâ savar." şeklinde hikmetli bir söz de vardır.

İnfâk, ilâhî taksime rızânın göstergesidir. Yoksul kimse, içerisinde bulunduğu mâlî durumun kendisi için daha hayırlı olabileceğini düşünerek kanâat ve sabırla durumunu kabullenir. Varyetli kimse de Yüce Allah'ın kendisini fakir yapabileceğini düşünerek nimete şükür ifadesi olarak bol bol hayır yapar. Zira varyet, tek başına salt hayır değildir, yoksulluk da tek başına hayırsızlık değildir. Nice varyet vardır ki, sahibi için derttir, düşmanlık kazanmasına, başına bir kısım belâların gelmesine sebeptir.

İnfâk, nimete fiilî şükrün açık göstergesidir. Kur'an, zenginlerin malında fakirlerin hakkının olduğunu söyler. Dolayısıyla zengin malının zekâtını verirken, fakire hakkını verdiğini, borcunu ödediğini düşünür ve ona göre, onu incitmeden, geciktirmeden, en güzel şekilde sevgiyle verir. Bu konuda Kur'an sevgi infâkına vurgu yapar:

"Ürün verdiği zaman ürününden yiyin, devşirdiği ve biçildiği gün hakkını verin; israf etmeyin, çünkü Allah müsrifleri sevmez."¹⁰

"Yakınlığı olana, yoksula, yolda kalmışa hakkını ver."¹¹

"Zenginlerin mallarında muhtaç ve yoksullar için bir hak var."¹²

"O'nun sevgisiyle, yakınlarına, yetimlere, düşkünlere, yolculara, yoksullara ve köleler uğrunda mal veren, namaz kılan, zekât veren..."¹³ Burada sevgiyle verme, Allah sevgisiyle verme, malı sevdiği halde verme, sevdiği en güzel maldan verme, verdiği kimseyi sevme, severek isteyerek verme şeklinde anlaşılmıştır. Yani infâk sevgi ile yoğrulmalı, infâkı sevgi kuşatmalı, infâk hem verende hem alanda sevgiler oluşturmalıdır. Bunun için de vermenin yalnızca Allah için olması kaçınılmazdır. Zira gerçek kulların verme sloganı şudur: "Biz sizi ancak Allah rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz."¹⁴ Verdiğimiz kimseden herhangi bir karşılık bile beklemek şöyle dursun, ondan teşekkür bile beklemeden verebilmektir önemli olan.

İnfâkın Kabulü İçin

İnanç ve sevgiyle vermek infâkın kabul şartıdır: "Münâfıkların verdiklerinin kabul olunmasına engel olan, Allah'ı ve peygamberini inkâr etmeleri, namaza tembel tembel gelmeleri, istemeye istemeye vermeleridir."¹⁵

İnfâkın sınırı ve süresi geniştir. Her zaman ve herkese infâk yapılabilir. Güler yüzden, yarım hurmayı vermekten başlayan infâk, dağlar kadar altını Allah yolunda harcamaya kadar çıka-

bilir. İnfâk, fakirlere olduğu gibi, zengine de yapılabilir. Ancak infâk şubelerinden zekât, öşür, fitır sadakası gibi vecibelerin belli vakitleri ve miktarları vardır. Dolayısıyla bunların zamanını, miktarını hesaplayan, vereceği kimseleri araştırıp belirleyen kimse mâlî bakımdan da rastgele bir hayattan kurtulur. Planlı, düzenli bir hayatın adamı olur. Yaşadığı toplumdan kopmaz. Bunun düzenli bir şekilde işlemesiyle, toplumda ekonomik gidişat da düzene girer.

İnfâk sayesinde, toplumda aşırı zengin ve aşırı fakir sınıfların oluşması engellenmiş olur.

İnfâk, mal sahiplerini mallarını piyasaya sürmeye teşvik eder, onları yatırım yapmaya sevk eder. Zira işletilmeyen, âtil halde bekletilen mal da zekâta tabidir.

"Altın ve gümüşü biriktirip Allah yolunda sarf etmeyenlere can yakıcı bir azabı müjdele. Bunlar cehennem ateşinde kızdırıldığı gün, alınları, böğürleri ve sırtları onlarla dağlanacak, 'Bu, kendiniz için biriktirdiğinizdir; biriktirdiğinizi tadın.' denecek."¹⁶

Elbette Allah'a ve âhirete inanan mü'minler, bütün kalemleriyle bol bol infâk ederler. Farzıyla, vâcibiyle infâk ettikleri gibi, nâfile infâklara da ehemmiyet verirler. Onlar, zekâttan çalmayı ve zekâttan kaçırılmayı aslâ düşünmezler, bunun için aslâ hesaplar yapmazlar. Zira onların hesabı, âhirette kazanmak, hâsılatı âhirette toplamaktır.

Dipnot

- * Prof. Dr. Ali AKPINAR
1. 53/Necm, 48.
 2. 3/Âl-i İmrân, 26.
 3. 43/Zuhruf, 32.
 4. 59/Haşr, 7.
 5. 9/Tevbe, 103.
 6. 2/Bakara, 276.
 7. 30/Rûm, 39.
 8. 2/Bakara, 261.
 9. Münâvî, Feyzu'l-Kadîr, III, 464.
 10. 6/En'âm, 141.
 11. 30/Rûm, 38.
 12. 51/Zâriyât, 19.
 13. 2/Bakara, 177.
 14. 76/İnsân, 9.
 15. 9/Tevbe, 54.
 16. 9/Tevbe, 34-35.